

การประเมินโครงการเสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5

An Assessment a Project for Enhancing the System of Nurturing
Students Under the Office of Knon Kaen Educational Service Area Zone 5

ประเสริฐ นานาน¹

สมนึก ภัททิยธนี²

สุวิมล โพธิ์กลิ่น³

บทคัดย่อ

การพัฒนาาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาครู อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือส่งเสริมนักเรียนอย่างมีระบบและต่อเนื่อง โดยยึดสายใยและความผูกพันระหว่างครูและศิษย์ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพระบบหนึ่งซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกรมสุขภาพจิต ได้ร่วมกันวางรากฐานเพื่อการ พัฒนาคุณภาพนักเรียน จึงสมควรได้รับการประเมินโครงการเพื่อศึกษาผลการดำเนินงานโครงการในทุก ๆ ด้านต่อไป ดังนั้นการประเมินโครงการนี้จึงมีความมุ่งหมายเพื่อประเมินผลการดำเนินการ ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยใช้รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการเสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 5 จำนวน 447 จากโรงเรียน 6 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูในโรงเรียน 135 คน นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการ 72 คน นักเรียนที่ไม่เป็นคณะกรรมการ 60 คน ผู้นำชุมชนและผู้ปกครอง 60 คน ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่ไม่เป็นคณะกรรมการ 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 2 ฉบับ และชนิดตรวจสอบรายการ (Checklist) 1 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารและครูในโรงเรียน รวม 66 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ .41-.92 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .96 ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักเรียนที่เป็นคณะกรรมการโครงการเสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวม 37 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ .43 -.89 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .84 ฉบับที่ 3 แบบสอบถามสำหรับนักเรียนที่ไม่เป็นคณะกรรมการโครงการเสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวม 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ .42 -.90 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .87 แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง จำนวน 3 ฉบับ เพื่อ

¹ มหาบัณฑิตสาขาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาวิจัยและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ อาจารย์ ดร. ประจำหลักสูตรสาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และนักเรียน และแบบสังเกตสภาพโดยรวมของโรงเรียนตามโครงการเสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ชนิดมีโครงสร้าง 1 ฉบับ จำนวน 42 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ผลการประเมินโครงการเสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1 ผู้บริหารและครู นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการ สามารถดำเนินการเรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการ ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่ไม่เป็นคณะกรรมการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ผู้บริหารและครู นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สามารถประเมินตนเอง และนำผลการประเมินตนเองไปพัฒนาโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการ ผู้ปกครองที่ไม่เป็นคณะกรรมการ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ผู้บริหารและครู สามารถใช้โปรแกรม SMIS นำข้อมูลจากโปรแกรมไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษา และขยายผลการจัดทำโปรแกรม โดยใช้กระบวนการกลุ่มโรงเรียนและเพื่อนครูช่วยครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ผู้บริหารและครู นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการ สามารถดำเนินการพัฒนาปรับปรุงห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลอดแนว โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการ ผู้ปกครองที่ไม่เป็นคณะกรรมการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

2.1 ปัญหาและอุปสรรค พบว่า งบประมาณที่สนับสนุนมีไม่เพียงพอ ขาดการสนับสนุนนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องและจริงจังจากหน่วยงานระดับเขตพื้นที่การศึกษาชุมชนบางกลุ่มห่วงผลประโยชน์ของตนมากเกินไป จนไม่สนใจความถูกต้องและผลกระทบที่ตามมา และชุมชนมีส่วนร่วมน้อย

2.2 ข้อเสนอแนะของโครงการได้เสนอแนะว่า ควรเพิ่มงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนในการดำเนินงานตามโครงการสู่โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการเพื่อใช้รองรับหรือจัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ควรจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอเพื่อหารูปแบบ วิธีการให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจตรงกัน ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบระดับเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ความสำคัญและจริงจังมากกว่านี้ ควรมีการติดตามผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป โครงการนี้ดำเนินการตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพจึงควรดำเนินการต่อไปได้

คำสำคัญ : การประเมินโครงการเสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ABSTRACT

The development of the system students nurturing is to promote and support the educational institution, teachers, and those involved to cooperate helping and promoting students systematically and continuity by upholding the threads and commitment between the teachers and students. Therefore, the system of student nurturing is an effective operational system. Office of the Basic Educational Commission and Department of Mental Health cooperatively laid the foundation to develop the quality of the students. It is appropriate for this project to be assessed in order to examine the outcomes of operation, problems, obstacles of operation according to the project objectives using Tyler's assessment model. The sample consisted of 447 persons from 6 schools involving the project for enhancing the system of nurturing students under the Office of Khon Kaen Educational Service Area Zone 5, obtained using the purposive sampling technique. They were 135 school administrators and teacher, 72 student committee members, 60 non-student committee members, 60 community leaders and parents, 120 community leaders and parents who were not school committee members. Three types of instrument were : 2 5-rating-scale questionnaires and 1 checklist questionnaires. Questionnaire 1 was for school administrators and teachers with a totally of 66 items with discriminating powers (r_{xy}) ranging .41-.92 and a reliability of .96. Questionnaire 2 was for students who were committee members of the project for enhancing the system of students nurturing with totally 37 items with discriminating powers (r_{xy}) ranging .43-.89 and a reliability of .84. Questionnaire 3 was for students who were not committee members of the project for enhancing the system of student nurturing with totally 20 items with discriminating powers (r_{xy}) ranging .42-.90 and a reliability of .87. ; 3 structured-interview forms for interviewing with the community leaders parents and students ; and 1 structural observation form with totally 42 items. The statistic used for analyzing the collected data were percentage, means, and standard deviation.

The results of the study were as follows :

1. The results of the project for enhancing the system student nurturing

- 1.1 The school administrators and teachers and students who were committee members showed their opinions about understanding of the system of student nurturing as a whole at a high level. However, the community leaders and parents

who were project committee members, and the community leaders and parents who were not the project committee members showed their opinions at a medium level.

1.2 The school administrators and teachers, and the students who were committee members showed their opinions about participation in educational management to have knowledge and understanding of self-assessment, to be able to assessed themselves and use the outcomes of self-assessment to develop their school continuously and systematically as a whole at a high level. However, the community leaders and parents who were not the project committee members showed their opinions at a medium level.

1.3 The school administrators and teachers showed their knowledge of using SMIS program and using data from the program to develop education quality and in extending the result of program making using group school district process and teachers helping each other as a whole at a high level.

1.4 The school administrators and teachers, the students who were committee members showed their opinions about having knowledge of developing and improving library to be school learning resources with the community participation in development all the way as a whole at a high level. However, the community leaders and parents who were project committee members and the parents who were not committee members showed their opinions as a whole at a medium level.

2. Problems, obstacles and recommendation

2.1 For problems and obstacles, the following were found. Most of the personnel lack clear knowledge and understanding of the project. Supporting budgets were inadequate. There were lack of support, supervision and follow-ups in continuity and earnesty from agency at the educational service area level. Some community worried so much about their own benefits that they were not interested in correctness and impact which would follow and the community limitedly participated.

2.2 For recommendations of the project, the project recommended that the supported budgets should be increase for operation according to the project to the school which participated in the project to underlie or to organize activities based on the project objectives. Meetings should be held regularly to find model or a method for administrators or those involved to understand the same things. The administrators and

responsible persons at the educational service area level should give more importance and earnestly. There should be follow-ups and assessments in continuity.

In conclusion, the project efficiently operated and achieved the project objectives. Therefore, the operation should be continuous.

Key word : An Assessment a Project for Enhancing the System of Nurturing Students

บทนำ

รัฐบาลได้มีการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา ครู อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมแรงร่วมใจช่วยเหลือส่งเสริมนักเรียนอย่างมีระบบและต่อเนื่อง โดยยึดสายใยและความผูกพันระหว่างครูและศิษย์ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพระบบหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนและชุมชนต้องเชื่อมประสานและรวมกลุ่มเป็นเครือข่าย ช่วยกันเฝ้าระวังระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสานระหว่างนักเรียนชุมชน ในการนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกลยุทธ์เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยยุทธศาสตร์การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานตามกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และเพื่อให้เกิดการดำเนินงานเป็นรูปธรรมและมีระบบงานที่ชัดเจน ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 จึงได้กำหนดให้มีโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นในปีงบประมาณ 2551

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมินโครงการเสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นการประเมินรายละเอียดต่างๆ ตามจุดประสงค์ของโครงการ โดยใช้แนวทางของ ไทเลอร์ (Tyler) เป็นรูปแบบในการประเมินเพื่อประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการนี้ ซึ่งทำให้ทราบข้อดีข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของการประเมินได้เป็นอย่างดี และผลที่ได้จากการประเมินครั้งนี้จะเป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้องในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข วางแผนพัฒนาและขยายผลระบบดูแลช่วยเหลือให้ทุกโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพตามจุดประสงค์ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อประเมินการดำเนินการของโครงการเสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการและชุมชน
2. เพื่อประเมินผู้บริหารและครู นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในการประเมินตนเอง สามารถประเมินตนเอง และนำผลการประเมินตนเองไปพัฒนาโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

3. เพื่อประเมินผู้บริหารและครู มีความรู้ในการใช้โปรแกรม SMIS นำข้อมูลจากโปรแกรมไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษา และขยายผลการจัดทำโปรแกรม โดยใช้กระบวนการกลุ่มโรงเรียนและเพื่อนครูช่วยครู

4. เพื่อประเมินผู้บริหารและครู นักเรียน และชุมชน ในการดำเนินงาน พัฒนาปรับปรุงห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลอดแนว

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการเสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 22,933 คน จากโรงเรียน 256 โรง จำแนกเป็น ผู้บริหารและครู 2,538 คน นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการ จำนวน 2,650 คน นักเรียนที่เป็นไม่เป็นคนคณะกรรมการจำนวน 7,680 คน และผู้นำชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 10,065 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการเสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 447 คน จากโรงเรียน 6 โรง โดยแยกเป็น ขนาดใหญ่ 2 โรง ขนาดกลาง 2 โรง และขนาดเล็ก 2 โรง ประกอบด้วย ผู้บริหารและครู 135 คน นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการจำนวน 72 คน นักเรียนที่เป็นไม่เป็นคนคณะกรรมการจำนวน 60 คน ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการ จำนวน 60 คน และ ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่ไม่เป็นคนคณะกรรมการ จำนวน 120 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่เป็นคณะกรรมการ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ รวม 66 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักเรียนที่เป็นคณะกรรมการ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ รวม 37 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามสำหรับนักเรียนที่ไม่เป็นคนคณะกรรมการ มีลักษณะแบบประเมินเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) รวม 20 ข้อ

2.2 แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นคณะกรรมการ เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง รวม 13 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่เป็นคนคณะกรรมการ เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง รวม 13 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบสัมภาษณ์นักเรียนที่เป็นและไม่เป็นคณะกรรมการเป็นแบบสัมภาษณ์ชนิด
 มีโครงสร้าง รวม 5 ข้อ

- 2.3 แบบสังเกต ชนิดมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ รวม 42 ข้อ
3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
  - 3.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
  - 3.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ r_{xy} และ α

ผลการวิจัย

จุดประสงค์ที่ 1 เพื่อให้ผู้บริหารและครู นักเรียน และชุมชน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องระบบ
 ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่ 1 มีการประชุมปฏิบัติการที่ครอบคลุมการสร้างควา
 มตระหนักเกี่ยวกับสิทธิในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการสร้าง
 เครือข่ายในชุมชนเพื่อสนับสนุนพัฒนาการและป้องกันคุ้มครองสิทธิในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตัวบ่งชี้
 ที่ 3 ชุมชนและโรงเรียนต้นตัวที่จะปกป้องคุ้มครองเด็กทุกคน ตัวบ่งชี้ที่ 4 เด็กมีความสุขและสุขภาพดี
 เนื่องจากมีการดูแลสุขภาพอยู่เป็นประจำ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครู นักเรียนที่เป็น
 คณะกรรมการ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ส่วนผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการ
 ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่ไม่เป็นคณะกรรมการ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับกลาง บรรลุจุดประสงค์
 ข้อที่ 1 ของโครงการ

จุดประสงค์ที่ 2 ผู้บริหารและครู นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มี
 ความรู้ความเข้าใจในการประเมินตนเอง สามารถประเมินตนเอง และนำผลการประเมินตนเองไปพัฒนา
 โรงเรียนได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 5 ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองที่
 เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็กตามโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตัวบ่งชี้ที่ 6 มีการดำเนินการพัฒนาครู
 เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ตัวบ่งชี้ที่ 7 มีการกำหนดวิสัยทัศน์
 เป้าประสงค์ พันธกิจของโรงเรียนบนพื้นฐานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตัวบ่งชี้ที่ 8 มีการ
 วิเคราะห์ความถนัดและความสามารถของนักเรียน ตัวบ่งชี้ที่ 9 มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริม
 สุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักเรียน ตัวบ่งชี้ที่ 10 มีการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริม
 สิทธิเด็กในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และทักษะชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพในท้องถิ่น จากการวิจัยพบว่า
 ผู้บริหารและครู นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ส่วนผู้นำชุมชนและ
 ผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการ ผู้ปกครองที่ไม่เป็นคณะกรรมการ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปาน
 กลาง บรรลุจุดประสงค์ข้อที่ 2 ของโครงการ

จุดประสงค์ที่ 3 เพื่อให้ผู้บริหาร และครู มีความรู้ในการใช้โปรแกรม SMIS นำข้อมูลจาก
 โปรแกรมไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษา และขยายผลการจัดทำโปรแกรม โดยใช้กระบวนการกลุ่มโรงเรียน
 และเพื่อนครูช่วยครูครู ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่ 11 มีการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคลที่ครอบคลุม

ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารและครู มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก บรรลุจุดประสงค์ข้อที่ 3 ของโครงการ

จุดประสงค์ที่ 4 เพื่อให้ผู้บริหารและครู นักเรียน และชุมชน มีความรู้ในการดำเนินงาน พัฒนา ปรับปรุงห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนโดยชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลอดแนวประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 12 มีความรู้ความเข้าใจในการใช้ห้องสมุดในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ตัวบ่งชี้ที่ 13 เกิดความตระหนักเห็นความสำคัญและร่วมกันพัฒนาปรับปรุงห้องสมุดให้มีความทันสมัยพร้อมให้บริการ ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารและครู และนักเรียน มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ส่วนผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการ ผู้ปกครองที่ไม่เป็นคณะกรรมการ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง บรรลุจุดประสงค์ข้อที่ 4 ของโครงการ

อภิปรายผล

การประเมินโครงการเสริมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต 5 พบประเด็นสำคัญที่ควรอภิปรายผล ดังนี้

1. จุดประสงค์ที่ 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู และนักเรียนที่เป็นคณะกรรมการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องจากโรงเรียนได้ดำเนินการตามโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กล่าวคือ ได้ส่งเสริมความสงบสุข ความมีศักดิ์ศรี อุดหนุน เสรีภาพ เสมอภาคเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน สุขภาพทางร่างกายและจิตใจ และคุณภาพชีวิตที่ดีทำให้การดำเนินงานตามโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ ส่วนผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการ ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่ไม่เป็นคณะกรรมการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะชุมชนบางกลุ่มห่วงผลประโยชน์ของตนมากเกินไป จนไม่สนใจความถูกต้องและผลกระทบที่ตามมา คณะกรรมการยังไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง ผู้ปกครองไปประกอบอาชีพต่างถิ่นต่างจังหวัด

2. จุดประสงค์ที่ 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู และนักเรียนที่เป็นคณะกรรมการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ระบุไว้ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ไว้ในหมวด 4 ว่าด้วย แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ส่วนผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่ไม่เป็นคณะกรรมการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ความถนัดและความสามารถของนักเรียนยังน้อย ชุมชนไม่สามารถเข้าใจในกระบวนการวิเคราะห์และพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเท่าที่ควร เนื่องจากผู้ปกครองบางส่วนได้อพยพไปขายแรงงานในต่างจังหวัดจึงทำให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ได้มอบหมายให้ทางโรงเรียนดำเนินการ

3. จุดประสงค์ที่ 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องจาก โรงเรียนมีการวางแผนการและดำเนินการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคลอย่างถูกต้องเหมาะสมและเป็นปัจจุบัน ด้วยโปรแกรม SMIS อย่างเป็นระบบ และมีการนิเทศติดตามผลการจัดเก็บข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

4. จุดประสงค์ที่ 4 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู และนักเรียนที่เป็นคณะกรรมการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ สืบเนื่องจากการให้บริการห้องสมุดในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมและโรงเรียน ชุมชน ผู้ปกครองร่วมกันพัฒนาปรับปรุงห้องสมุด พร้อมให้บริการ ส่วนผู้นำชุมชนและผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการ ผู้ปกครองที่ไม่เป็นคณะกรรมการมีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้บริหารและครูในโรงเรียน นักเรียนที่เป็นคณะกรรมการ อาจเนื่องมาจากการที่ชุมชนหรือผู้ปกครองนักเรียนมีการใช้บริการห้องสมุด หรือการตรวจเยี่ยมห้องสมุดมีปริมาณน้อย ส่วนใหญ่ ก็จะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาเพียงไม่กี่คนจึงทำให้ ไม่รู้บริบทต่าง ๆ ของห้องสมุด ซึ่งอาจส่งผลให้ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งเสริม และปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น ปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ปัจจัยที่เกี่ยวกับชุมชน ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน พัฒนาการดำเนินงานตามโครงการต่อไป

2. ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเน้นด้านผลลัพธ์ (Product) และผลที่ตามมา (Out Come) และผลกระทบ (Impact)

3. การศึกษาเปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กรมสามัญศึกษา. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์การศาสนา, 2544.

กรมสุขภาพจิต. คู่มือครูที่ปรึกษาาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2544.

กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และสาระสำคัญ

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544.

_____. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.

- จักรี โพธิ์สำนัก. ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550.
- จารุวรรณ คันธารัตน์ และคนอื่น ๆ. สภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 : ศึกษากรณีโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 และ 4. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2547.
- ไชว์นันต์ มาร์ตวงศ์. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. เทคโนโลยีทางการศึกษา : ทฤษฎีและการวิจัย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2533.
- ทวีป ศิริรัศมี. การวางแผนพัฒนาและประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2545.
- ทะเล เจริญผล. การศึกษาวิธีการและปัญหาระบบการช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.
- ทักษิณ ทักษิมา. การพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- นิตา ชูโต. การประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : อรรถสสารการพิมพ์, 2527.